

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Laupäeval, 16. aug. 1975

Nr. 62 (4052)

17. aastakäik

Balti protestivalve Valge Maja ees 72 tunni jooksul

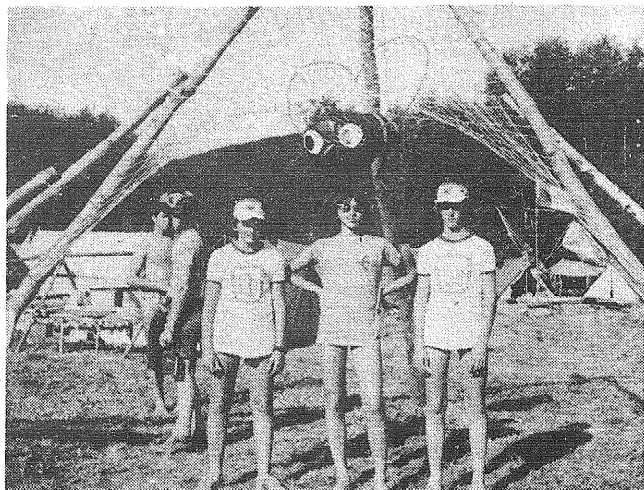
WASHINGTON (VES:ME) – Kolm ööd-päeva, seega 72 tundi, kestis Washingtonis Valge Maja ees Balti rahvusgruppide protestivalve ühenduses Helsingi konverentsiga, kus president Ford oma allkirja andis dokumendile Euroopa vallutuspiiride respektseerimise osas. Valge Maja jurde viiv tee oli palistatud eesti, läti ja leedu plakatihooldajatega, millistes nõuti vabadust Eestile, Lätile ja Leedule, kanti ka vastavate rahvaste lippe. Valge Maja vastas asuva pargi äärel olid üles seatud Balti riikide kaardid ja mõõdakäijatele jagati kirjalikku informatsiooni balti riikide küsimuses. Ka Torontos toimus suur balti rahvusgruppide ja teiste ikestatute ühisdemonstratsioon, kus esinesid ka Kanada poliitikud.

Kolme balti rahvusgruppi ühisaktioon – Baltic Freedom Vigil – nagu seda proklameeriti plakatil, oli esimene eestlaste, lätlaste ja leedulaste suurem meele-

valdus otse Valge Maja ees ja suunatud USA poliitika vastu seoses Euroopa julgeoleku-konverentsi lõppistungiga Helsingis. Eskujuliku korralduse tõttu ei olnud kolme öö-

päeva kestel ühtegi minutit, kunas Valge Maja ees ei oleks marssinud loosungeid kandvad piketeerijad, sest vahetused olid kollasega järgi Järg lk. 7

Eesti lipu all jamboreel Norras

LILLEHAMMER (EPL kirjasaatjalt) – Pärast eesti skautlike noorte maailma-laagrit Metsakodus algas Norras Lillehammeris kogu maailma skautluse suurta-

ger – maailma-jamboree, kuhu eestlasi esindama sõitsid 30 eesti noort Kanadast gruppist. Nad sõitsid sinna külla eestlasi esindama, ent Kanada kontingendi liikmetena. Siiski

eesti sinimustvalge lipu all, kuigi laagri peamastidesse heisatud osavõtjate maade lippude hulgas Balti riikide rahvuslippud puudusid – sümboliseerisid oli osa maste tü-

Eesti skaute Kanadast eesti herilasega värava all maailmajamboreel. Vasakult Mark Kann, Erik Pahapill ja Robert Kivi. Paremal lehvib sinimustvalge üle paraadriivi. (EPL-foto Gustav Iives)

hjad, nagu oodates puuduvald lippe. Maailmajamboreed külastas Eesti Päevalehe korrespondendina Gustav Iives, kes kõigepealt noteeris, et eesti maailmalaagri sümbel

– sinimustvalge herilane – on omal kohal eestlaste laagriväraval. Selle võtsid jamboreele sõitjad kaasa sümbolse märgina teele asudes Metsakodust.

Saadiku raportid Itaalia valitsusele Tallinnast 1939/40

Endine saatkonnanounik V. Kotsar on tänuväärsest tõlkinud itaalia keelest eesti keelde Itaalia diplomaatilikke dokumente Teise maailmasõja päevilt. Tõlgitud dokumentidest on osa avaldatud "Õigusteadusliku ajakirja" nr. 7, 1963 ja nr. 8, 1964. Nüüd on V. Kotsar tõlgitud dokumentide lõpposa paljundanud oma "kulu ja kirjadega" ning teinud need asjastuhvitatuile kättesaadavaks. Lõpposa dokumentid pärinevad originaalkogu 8. ja 9. sarjast ning ajavahemikust 18. aug. 1939 kuni 28. okt. 1940.

Oma vormilt ja laadilt kujutavad dokumentid saadikute raporte Itaalia välisminister Ciano. Sisuliselt on V. Kotsar teinud valiku dokumentidest,

mis otseselt või kaudselt on puutunud Eesti saatsisse. Kõrvutades ja võrreldes Itaalia dokumente vastavate teiste maade, nagu Ameerika

Ühendriikide, Inglise, Saksa ja Prantsuse, allikmaterjalidega, võib Itaalia dokumentidel olla perioodiga seotud probleemide Järg lk. 7

Eesti koolide edasipüsimine KINDEL

Seoses sisserändajate ja vähemusrhuvaste poliitika sihtjoonte fikseerimisega tekkis Riigipäeval möödunud kevadel elav vaidlus erakoolide küsimuses, kuna Valitsus on põhimõtteliselt erakoolide vastu. See Riigipäeva diskussioon on eestlaskonnas tekitanud küsimusi, kuidas kujuneb edaspidi eesti koolide saatus, kuna eesti koolid on ju erakoolid. Nüüd on aga ametlikult poolt eestlastele antud kinnitus, et Stockholm ja Göteborgi eesti algkoolide osas ei ole mingit muudatust kavatsatud, nende edasipüsimine on kindel.

Et uue kooliaasta eel saada täit selgust Valitsuse suhtumise kohta eesti koolidesse, külastasid Eesti Komitee esimees Heinrich Mark ja

abiesimees William Muid Haridusministeriumis ministeeriuminõunik Carl T. Edamit ja sekretär Katarina

Järg lk. 2

Kanada Eesti Teatri külalisetendused Stockholmis Scala-teatris 23/24. aug.

EPL

Plahvatuslik

Laupäeval, 16. aug. 1975

Olukord Portugalis on kiiresti muutunud plahvatuslikuks ja seda ilmest valitseva sõjaväelise hunta vägivalladest arengu suunamisest kommunistliku korra poole. Kõigil nendel jõududel, kes toetasid Caetano-režiimi kukutamist ja diktatuuri kõrvaldamist, on nüüd selge, et ohjad arengus on kogu aeg olnud kommunistide käes, kellele jutt demokraatiast ja vabadusest on olnud vaid propagandiliseks ettekäändeks uue, seekord kommunistliku diktatuuri poole tüürimisel. Seejuures jääb mõistatuseks, kuidas Salazar-Caetano parameepoole diktatuuris osutus võimalikuks kommunistide edutamine kõrgetele sõjaväeliste kohtadele kuni kindrali auksaadideni välja. See pidi küll olema vägisi unuv diktatuuri veel tulevami uinuva julgeolekuaparada.

Ilmselt ei ole aga kommunistlik infiltratsioon armeele olnud nii täielik, kui alguses paistis, sest võime pääsenu hunta on viimastel päevadel pidevalt pörkunud kolleegidele, kes protesteerivad ja julgevad astuda demokraatia eest välja. Nende tagamised on jäänud mõjuta. Juba see, kuidas peaminister Goncalves pikka vaevalist pidi nähema uue valitsuse ministrite leidmisel, peegeldab tegelikkust olukorda: valitsusel puudub minimaalsemgi avalikkuse toetus.

Rahvahäädalustel oma nõrkust (rahva poolehoid mõttes) näidanud kommunistid, kelle juht Cunhal Lissaboni ruttas revolvdiga ühenduses oma elukohast Moskva (Moskva satelliitmaades on mitmel pool kommunistlikud valitsejad toetelkodakondadega ja toeteljalitidega), et realiseerida N. Lõdude silmapilrile kerkinud ootamatut strateegilist võitu, on ainukesed hunta-truud elemendid ja Cunhal ei ole seni saladust teinud, et sõjaväeline hunta on talle vaid efektiivseks abivahendiks uue diktatuuri loomisel Portugalis.

Paraku ei ole aga Portugal ümbritsetud kommunistlikest "vennasrikkidest", kes tuleksid appi tuntud mustri järele. Portugali ümbritsevad maad, millised otseselt kardavad kommunistlikku ohtu ja millised pealegi üllimat on teadlikud tõsiasjast, et nilepaia kui Cunhal ja Goncalves oma diktatuuri on loonud, siis tähendab see samal ajal Moskva käe embust ümber Lõuna-Euroopa.

Moskva on juba Araabia maades, Vahemerele on tal vähemalt laevastikuühikuid rohkem kui ameerikalastel (kes küll väidavad, et nende tulejõud on tugevam) ja baasid Portugalis sadamates, otse Vahemere suus, muudaksid kogu Euroopa strateegilist pilti põhjalikult. Järelikult ei ole Portugal naabrid ega ka USA põrmugi valustatud kommunistliku diktatuuri loomisest Portugalis, otse läänelise Euroopa südamesse.

N. Liit, kes Helsingis läänriikidega alla kirjutas "rahudokumentide", on siin mänginud "hõima alt" julget mängu oma dokumendipartnerite vastu ja need ei ole avalikult senini protesteerinudki. Mis aga ei tähenda, et nad kaudsest ei osutaks aktiivsust.

Portugali sisemine olukord on muutunud kaunikesti kaotiliseks pärast esimest suurt vabanemistõrju. Sest mitte ainult vabanemine ei ole osutunud petlikuks illusiooniks, vaid pööre on tekitanud majanduslikult otse lootusetu olukorra. Väliskapital põgeneb, välismaa vabrikud valitsuse kätes muutuvad turgude kadumisel suurte kahjudega töötavaks, asumaadest tagasi voolavad massid jäävad tööta, turism ei funktsioneerigi ja peale Rootsi ei ole läänlastest maadest keegi julgenud praegusele valitsusele majanduslikku abi pakkuda.

Idaridil on esialgu majandusliku abi osas jäänud äraotavale seisukohale — nelle on esmane poliitiline abi. Nii ei ole ime kui portugalia mass muutub üha rahutumaks ja viha hakkab pöörduma valitsevate kommunistide vastu. Kokkupõrked on olnud tõsised ja valitsuse sõdurid on olnud sunnitud rahvamasse tulistama kommunistide kaitses — kes ise end relvadega püüdnud kaitsa.

Kommunistide liider Cunhal, kes alles mõne päeva eest varjamatult demokraatlikele jõududele hambaid näitas usus, et võit on taskus, on äkki muutnud oma taktikat Lenini põhimõtte "kaks samm edasi, üks tagasi". Kui ta eile ei soovind mingit koostööd demokraatlike sotsialistidega, siis tänna kutsus ta neid "ülesehitavale tööle" üheskoos. Cunhal tahab ära hinda eest olukorda stabiliseerida, ära hoida eksplosiooni, kus teda tõenäoliselt koos ta parteiga minema pühitakse. Ta teab, et sel teel teha-režiimi abistades tal on võimalik oma intriige edasi arenada Moskva soovide kohaselt. Kui ta eile ütles, et revolutsioon rebib maha vanad seadused ja loob uued, siis tänna ta toetab jälle "seaduslikkust".

Portugali saatust puudutab kogu Euroopat ja sealse arengu asetsevad selle tõttu kogu maailma silmad.

KLA

Leinatented

Torontos suri Aleksander Lõuk. Ottawas suri juulis Voldemar Kasvand. Melbourne suri 8. juulil Elfriede Johanna Lõdgi, n-na Vaga, sünd. 13. aprillil 1913 Viljandis. Kuresaare suri 9. juulil Albert Kald, sünd. 1. aprillil 1894 Kuresaare.

Tina Taemets, eestlanna Brisbane Austraalias, kes diktatuuri sai kokkupõrke läbi peaministri Whitlamiga, kes teda avalikult sõimama hakkas ärritusest, esines äsja Austraalia TV-s, kus teda intervjueriti balti küsimustest.

Kalli Kurema Austraaliast külastas Stockholm. Ta on juba pool aastat matkanud USA-s, Kanadas, Euroopa kontinendil ja nüüd Skandinaavias. Ta läheb Inglismaale, et seal töötamisega oma reisikassat täiendada.

Aleksander ja Vilma Belinfante Rotterdamist Hollandist veetsid oma puhkuse Rootsis. Alguses külastas nad maailmalaagrilt, kus tegev oli nende poeg Peeter Belinfante, peatusid siis Stockholmis ja pühkasid kümnekond päeva "Kunglas".

Krista Kivirähk New Jersey USA-st külastas Stockholm.

Ana Maria ja Rein Vihtmal sündisid Falunis tütar.

Leonhard Vahter, Vaba Eesti Komitee esimees New Yorgis, saatis Nobeli laureaadile Solzhnitsõnile tänukirja selle enast-salgava missiooni eest, mida ta on teostanud läänese kommunistliku ohu valgustamiseks. Eriti tänab esimees kirjanikku tema heatahtliku suhtumise eest eest rahvasse, kelle esindajaid ta sageli omateostest nimetab.

Jaak Vilms, matemaatika doktor, on nimetatud Denveri osariigi ülikoolis Fort Collinsis korraldaks õppejõuks matemaatika alal.

Edith Rogers-Randam, keeleteaduse doktor ja USA Denveri ülikooli hispaania kirjanduse professor, viibis uurimisreisil Guatemalas raamatukogudes.

Rein Silberberg, füüsika doktor Washingtonist, viibis koos abikaasa Ene ja lastega Stockholmis, kus ta omal ajal elas. Ta sõitis Münchenisse, kus ta võtab osa ja esitab ettekanne rahvusvahelisel kosmosele kirguse kongressil. Münchenist tulevad nad tagasi Lõndi, et sealse ülikooli poolt korraldatavast aatomtuuma kokkupõrgete ja lagunemisreaktsioonide konverentsist osa võtta Frostavallenis Hööri lähedal.

Raoul Laev Porzist Saksamaalt viibis koos lastega Rootsis. Maire Männik, skulptor Pariisist, saabus koos poja Erikiga külla Stockholm.

Helmo Ainso ja Sirje Okas. abielusid New Yorgis. Laulatas praost Hinnu. Peigmees, rakendusmehaanika doktor ja tuntud BATUNI tegeplane, on kutsutud Clarkson College of Technology professoriks sügisestrestri alates, prunt on Argentinasse lõpetanud ülikooli farmakoloogia ja biokeemia alal ning töötas New Yorgis teadusliku uurijana silmahäiguste immunoloogial.

Jaana Pullerits abielulis Freeholdis USA-s Mary Kay Wanschura-ga.

Raimund Busse ja Inge Tammi abielusid Lakewoodis. Nad saavad elama Torontosse.

Anne-Marie Albo, fil. knd. ja tuntud aktiivne eesti noor Stockholmis kihlus juur. stud. Fred Rothschildiga.

Silvia Hinnom New Yorgist võtab Pariisis osa ülemaailmsest arstide kongressist, mis kestab kümme päeva.

Aarne Uustalast kirjutab USA Rhode Islandi ajaleht The Evening Bulletin, kunn teda peetakse tõusvaks tiheks baseballi alal. Aarne õpib gümnaasiumis.

Herta Merilo Montrealist külastas Rootsit koos poja Toomasega. Maire Männik, eesti skulptor Pariisist, saabus Rootsi koos poja Erikiga.

Edward Tootson, arst Chicagoost, viibis Stockholmis koos Vilma Tootsoni ja Maimu Hellatiga Torontost.

Erik Mathieson, professor ja veterinaarmeditsiini doktor, võtab osa Kreeka Tessalonikis kohaliku veterinaarühikooli juubelst. Ta sõitis New Yorgist Kreekasse koos ema pr. Elsa Mathiesoniga, kellega koos pärast konverentsi külastatakse ka Austriat. Prof. Mathieson on ühe veterinaarühikooli ettekande kaasautoriks.

Kleitsman maeti

Stockholmi Metsakalmistu Heliga Korveti kaubella toimus neljapäeval prof. Reinhold Kleitsmani matusealitus, kuhu kogunes arvukalt tema kolleegide arstide peest, kaasavõitlejaid Eesti Üliõpilaste Seltsist, vanu kaastöölisi ja skautuse juhtivaid inimesi, sealhulka oli kuni surmani Eesti Noortemalev Rootsis vanemaks. Noorte poolt oli kirutu timber asuvalve ja kohal oli ka maleva lipp saatjatega, teisel pool kirutu omakorda Eesti Üliõpilaste Seltsi sühimustvalge leinamärkiga.

Vastavalt avaldatud soovile kaunistas kirstu vaid perekonna pärj ja lilled — vana idealist oli soovinud, et pargade ja lilled asetel toetatakse ideelist fonde. Samasuguse soovi kohaselt jäid ära ka järeldused ja matusealitus kujunes eeskätt sügavaks muusikaliseks elamuseks, kus kaastegevad olid organist Priit Ardna ja viiulikunstnik Alfred Piskuse.

Ainukeseks sõnavõtjaks oli matusealitusel ofitsiant õpetaja Voldemar Takkel, kes oma matusekõne aluseks oli valinud 2 Timoteuse kirja sõnad: "Minu lahkumiseaeg on jõudnud ligi. Ma olen head võitlusi võidelnud, ma olen oma elukorra lõpetanud, ma olen usu säilitanud". Õpetaja Sties, et lahkunut on Pauluse kombel elanud viljakat ja tulemusrikast elu, andes oma panuse nii kutsesal kui ka ühiskonnas, samuti sügavalt usklikuna ka kirikus.

Vilmsel teekonnale saatmine toimus kodumaalt toodud mullaga, millest kolm peotäit esimesena kirjutel heitsid abikaasa ja tütre perekond.

Märkida tuleb, et skautlikud noored mälestasid oma vanemat moodunud suurlaagris leinakehade, lippude langetamisega ja peaväljakuks Rein Kleitsmani nime andmisega. Skautnastri Kogu, kus kadunud oli kaua esimeheks, juures on juba varem loodud Rein Kleitsmani nimeline mastriite fond.

Kissinger kaitseb CIA-t

WASHINGTON — USA välaminister Henry Kissinger kaitseb CIA-d kui vajalikku osa riigi välipoliitika ja üheks, et selle maine ei saa rikutud praeguse investigeeringu tõttu.

Ta lisas siiski, et praegused paljustused pole olnud kasuks USA välipoliitika, kuigi pole seda siiski mitte eriti raskelt kahjustanud. Tema arvates on CIA juhtkond alati töötanud oma võimuplirides, et koguda materjali ja opeerida andmete saamiseks väljaspool USA-d. Ühelgi teisel maal aga ei oleks selline asutus niisuguse paljustuse aluseks saanud, nagu seda on CIA pidanud äsja läbi tegema.

Koolid . . .

Alg. lk. 1
Ruhet, kes kinnitasid, et eesti koolide olukorras ei tule mingid muudatusid, vaid eesti koolid võivad edasi töötada samadel alustel, mis on Riigipäeva poolt fikseeritud 1968. aastal ja millega eesti rahvuslikele erakoolidele on antud erandolukord.

Eesti koolid saavad edasi riiklikku toetust senistest alustel. Eesti koolide edaspidise tegevuse kütisim ei kuulu üldse praegu töötava sissearandjate ja vähemusrühuste koolide uurimiskomisjoni kompetentsi. Selle uurimis- komisjoni esimeheks ongi ministeeriuminõunik Edam.

EELKIRIK
STOCKHOLM: Kog. väljasõit Djurgårdeni 17/8. kog. õp. peab jumalat. Djurgårdeni kirikus, Djurgårdsdv. 74 kl. 11. Pärast kohl. kog. daamideid. Kirik paikneb Vasa laeva lähedal, bussid 47 ja 67.
HELSINGBORG: Maria kirikus jumalat. 24/8 kl. 15, õp. Laante, oreili Eha Põhi, lauluühed.

LANDSKRONA: Johannese kirikus jumalat. 24/8 kl. 17, õp. Laante, oreili Eha Põhi, lauluühed.

VABAKIRIKUD
STOCKHOLM: Eesti Neliühik kirik, Bråvallag. 11. jumalat. 17/8 kl. 11. N. Kõrm ja H. Laur, lauluühed, Kristuse surma mälest. 19/8 kl. 19 piibli- ja palvet.

ESKILSTUNA: Neliühik kirik Filadelfia, Smedjeg. 23 jumalat. 17/8 kl. 18, prek. Laur Stockholm.

GÖTEBORG: Bia Bandet, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 17/8 kl. 11, V. Kujba.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 11 jumalat. 16/8 kog. päev, väljasõit maale (ainult liisa ilma puhul). 17/8 kl. 17. Konst. Verendel, muusika- ja lauluühed.

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11 jumalat. 17/8 kl. 11, piibli- ja palvet. 16/8 kl. 15.

NORRKÖPING: Betania, Bråddg. 64 palvet. 16/8 kl. 17. T. Bernaekel, Kungsg. 26 jumalat. 17/8 kl. 13, E. Medri jt.

Kohalik elu

GÖTEBORG
Õppeteguvus algab
Göteborgi Eesti Alkoolis algab õppeteguvus teisipäeval, 19. augustil kell 11.00. See juhataatakse sisse lühikes aktusega Johannes Koguri kooli väikeses aulais. Pärast seda siirduvad õpilased oma klassiruumidesse, kus õpetajad-klassijuhatajad informeerivad neid jätkuvast koolitõöst.

METSAKODU

Vähikõdu
Metsakodu tavakohane vähikõdu tolmub tänava laupäeval, 23. augustipoolikul Metsakodus. Kavast nagu alati: saunaskäimist, piduladu, laulu ja tantsu. Kõik Metsakodu sõbrad on teretunud!
Registreerida hiljemalt 20. augustiks aadressil: Asta Sihvili, Bygatan 35 C, 502 35 Borås, tel. 033/13 01 38 (kodus) või 033/10 22 75 (tööl).

STOCKHOLM

Naiskooi suvepäev
Stockholmi Eesti Naiskooi suvepäev tolmub pühapäeval, 24. augustil Salmes Varatolu suvekohas. Märköl, kodune telefon 76 13 21.
Kogunamine Stockholmis peajaamas platvorm 13 kl. 7.00. Rong väljub Södertäljasse 7.42 ja on Södertälje Centrals kl. 8.23. Sealt sõidetakse edasi Järnagatanil bussiga nr. 785 kl. 9.05 Sörångi peatuseni. Stockholmis peajaamas olles tagasi kell 20.10.

Osavõttus palutakse teatada oma häälerühma vanemale hiljemalt teisipäeval, 19. aug.

Toitlustamise eest hoolitseb igaküls is, võttes kaasa päevase söögi ja joogi.

Esimene lauluharjutus on Eesti Majas neljapäeval, 28. aug. kl. 18.

Eksamid

Bruna Laan, tsivilisatsioon ja Los Angelese eesti seilal esimees viibis ametiülesannetes Johannesburgis Lõuna-Aafrikas. Tema firma "Fluor" hakkab nimelt ehitama suurt vabrikut Johannesburgi lähedal, mis muudab kivisüsi bensiiniks, põletusgaasiks ja kemikaalideks.

August Kala, Toronto seiliskonatgelane ja end. Kavastu ja Mustvee politseikomissar, tähtsustas oma 70-ndat sünnipäeva.

EESTI PÄEVALEHT

Eestliska Dagblad
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja tallitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskilustas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eeskilustas, tel. 016/14 77 72
Tellimispõstgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutussarvete postgiro 60 59 00-0
Eesti Päevaleht Förlägg AB,
Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 187:—
Termin (4 kuud) . . . kr. 68:—
Kuu kr. 18:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLÄGG AB

Trükkija: Eeskilustas-Kurkens
Tryckeri AB Eeskilustas 1975

Eesti herilane maailma jamboreel Lillehammeris

NORDJAMB, LILLEHAMMER (EPL) — "Skautide looja Baden Powell pidi olema küll geenius", arvab eesti skautidele tutvustava skaudijuh Thor Svante Sture, kellega kohtume jamboree hilgelkafeetrias. "Vabaduolu, selgust, teem, rahustevaheline sõprus on sidunud miljardeid all maailmoriid noori üheksa perekas — vaatamata nahavärvile, usule või keelele." Viimse seda kõike kogeda silmas — Nordjambil — viie skandinaavia skautorganisatsioon poolt ühtlasi korraldatud maailmalagris.

Lillehammeri linna piirimaal, kauni mägede vahelises ürgorus on ligemale 18 000 skauti sajast eri rahvusest üles ehitatud uue ajutise maailmalinna. See on 14. kord, kui skaudid kogunevad ülemaailmsele jamboreele. Eesti skautide esindused on enamusest nelst kokkulehtest osa võtnud — tänavune eesti skautluse rahvusmeeskond Kanada Eesti Skautide Malevast on osavõtjate arvu poolest üks suuremaid eesti skautluse üle 60 aastases ajaloos.

VIS SÖRME — ÜKS KÄSI

Ühe skandinaavia skauti poolt antud moto jamboreele on sügavasiinuse: vis sörm — üks käsi. Üksik sõrm pole tugev — kõik viis aga moodustavad efektiivse ja tugeva käsi. Viis sõrme meenutavad ka viit maailmajagu kust laagrielanikud tulevad. Käsi on jamboreel sõpruse, leplikkuse ja aktiivsuse tunnus. Kogu jamboreepere oli nagu üks käsi ka Nordjambil avamisel, kui kogu laagripere rivistati peaväljakule värvirohke hilgelkambila kujulisele.

Shostakovitsh suri Moskvast

Moskvas suri mõõdukalt laupäeval südamehaiguse tagajärjel 75 a. vanuses maailmakuulus helliloja Dimitri Shostakovitsh.

Shostakovitsh on loonud üle saja heliteose, muuhulgas 15 sümfoonia, ooperid, oratooriume, keelpillikvartette ja helindeid klaverile.

Kuulsaim tema sümfooniast on nr. 7, Leningradi sümfoonia, mille Shostakovitsh lõi siis, kui sakslased sõja ajal piirasid Leningradi 900 päeva.

Väljaspool muusikamaailma esines Shostakovitsh loajale Sovjet — kodanikuks ja ka katseid alati oma kodumaa sise- ja välispoliitika, Eriti Stalini — ajalust oli ta summutud vastu võtna ägedat kriitikat ja vastavalt sellele kompneeris ta aegajalt nii nagu seda nõudis partei — liin.

Kuid sellest hoolimata oli Shostakovitsh selle sajandi üks omapärasemaid ja suurimaid sümfooni — kuusi, ühteisne lääne — pärasest muusikast ja vene enda omast. (EPL/AUS).

Meeskoor ei reisi

SYDNEY (MK) — Stockholmil Eesti Meeskoor on teatanud Austraalia Eesti Seltside Liidu esimehele, et koori plaanitatud kontsertreis kileoleva aasta septembriks Austraaliasse jääb teostatamata reisiulduks ja lennukindade kiire ümüü ühtä.

Austraalia ajalehes Mele Kodu avaldab seltside liidu esimees Meinhard Ots kahetsust, et reis ära jääb ja avaldab lootust, et Austraalia saab edaspidi Stockholmil Eesti Meeskoorile üldela teretulemast, kui olukorrad reisirindel taas stabiiliseeruvad.

Norra ajaleht Tönsberg Blad teeb oma juhtkirjas 1. augustil ettepaneku skautlikumisele Nobeli Rahauhiinna andmiseks: "Skautid olid esimesed, kes võitsid aktiivse rahvusvahelise koostöö oma programmi. Seda tööd on edasi viidud suure fantaasiaga ja sihikindlusega. Moto: Viis sõrme — üks käsi sisaldab ulatusliku kava ja on üks lootus tulevastele põlvkondadele." Ajaleht lõpetab faktiga, et varemgi on rahauhiindu antud organisatsioonidele, näit. Punane Rist ja UNICEF.

EESTI HERILASE OTSINGUL

Laagerlinn Nordjamb on ümber 3,5 km pikk ja kohati umbes kilomeeter lai. Ligemale paarikümne tuhandele laagripere on jagatud 10-sse all-laagrisse, mis kannavad Skandinaavia nimesid: Siljan, Nordkapp, Hekla, Jurmo, Lillebelt jne. Suuremate maade esindused on jagatud väiksemateks üksusteks, milliseid võib leida igas all-laagris. Kanada esindus oma 1300 skaudiga on üks suuremaid. USA-st on 2000, Inglismaalt 1400 skauti. Ka saksa skautide musti telke võib sageli kohata.

Alustades mini-maailmatematika läbi laagri, tuleb läbi käia kõik Kanada laagrid, kuna puudub informatsioon eesti poiste täpsest asukohast. Kanada skaudid on endid varustanud rikkaliku reklaamimaterjaliga nagu paljud teisedki rahvused. Saadikud pölv-pükstes poie sin mitte sõnakõlks vaid tegelik rakendus rahvusvaheliseks suhtlemiseks ja oma maa tutvustamiseks. Reklaamikuipudel, kus näidatakse värvtrükkid Kanada maastikke, on ka üks külg originaalpealkirjadega Kanadas ilmutavatest eri rahvaste ajalehtedest. Nii tehakse ka paljudes Kanadas skautiüksuste laagrivärvavate reklaami ajalehele "Vaba Reelane".

Kohati tundub, et oma maa tutvustamiseks lasutatakse skautlikult töö raamistik välja: raske on näiteks aksepteerida laagrivärvavaskiirvald tühe veinipudeleid, küll maa on tuntud veinitootja. Võõrlaina tunduvad ka idamaade šokeid-romantikat demonstreerivad laagrid, kus paksude valpade pääl, sügavate nahkpatjade sees lamavad rikkad araabiahi meenutavad skaudijuhid.

Põhjamaade rahvad on üldiselt kaimevad oma maa tutvustamisel. Soome saun on praktiliselt ka laagrilukorra ja varanduse. Julgeid saunas käijad premeerit vastava diplomiga, millele ka laagrijalajale he "Five fingers one hand" tähelpanu pöörati. Kui rootsi laagrid üldiselt olid üsna tagasihoidlikud PR-i osas, siis pererahva Norra laagrid meenutasid kohati vabakuhumuseme või riitust. Vastavuse tööriistade riietatud kipsist mannekeenid koos tööriistadega, näiteks heeringapüüdja, metsamees jm. olid pilgupidajateks vastava maakonna elu kujutaval näitusel. Ometi võis kõige selle kõrval kõigjal kogeda skautiuse iseloomustavaid ja loodusesse sobivaid praktilisi laagriehitisi — konstrueeritud metsamaterjalist ja köiest. Värv- ja suitsurikka pildi pakusid ka 2700 laagrikööki — kõik salgad tegid ise süüa. Pärast 7-tunnist kõverald käike läbi ja mõõda maailma huvitavatest polistest ja nende laagritest näeme eemal lehvimas sinimust-valget laagrivärvast ja samas tuttavat herilast.

KUS ASUB EESTI?

Eesti poiste laagrivärvast on veel tekit Kanada — Tallinn. Meid võtavad vastu kolm skauti — kahel neist selles Eesti Skautide Noorte Maleva Rootsis vabaja-särgid. Ostadud Maailmalagris Metsakodu Kaubaalast.

Küstieme tublidist noori esindusüksuse juhte, nooremkaubast-reid Martin Jögi, Ann Allast ja Toomas Kütti. Nad kõik on jamboreega ja oma poistega rahul Kor-

ralikult, praktiliselt ja lihtsalt ku-jundatud laager on saanud Lille-belti parima all-laagri vimpil. Nad on rõõmsad ka mitmesuguste kol-lastuste üle: Maailmalagris Met-sakodus vilinud USA ja Kanada eesti gaidid ja skaudid on külas käinud, samuti ka eesti noortekute Rootsi. Kui Norra peaminister Bratteli külastas naaber-all-laagrit Lõuna-Koread, siis ei jäänud tal nägemata ka sinimust-valge, mis päriskanadalaste pahameeleks oli kõrgemas mastis kui vahtralehe lipp.

Eesti laagrit külustajatele jaga-takse välja eesti skautlust tutvus-tav trükkid, mille tasakaaluka kuid huumoriga võrrestitatud sisu on kir-jutanud skm Heino Jõe. Seda komplekteerib Toronto populaarse ürituse — Rahvuste Karavani eesti brošüürid Tallinn, mis annab tüh-sa ülevaate nii eestisoost toronto-lastest kui ka Eestist. Noored ka-sutavad Eesti tutvustamisel mär-kide vahetamisel vahetuskaubana ka Maailmalagris Metsakodu märke. Poisid jutustavad, et heri-lane laagrivärvast on leidnud suurt tähepanu: seda on ohtrasti filmitud ja fotografeeritud.

Mitte kaugel siit asub väike Hongkongi linna skautide laager. Nende juht lugedes skaudisärgil nimetust Estonia, pomiseb omaet-te ja näeb välja kui küsimärk: "Estonia, Estonia? Kus asub Es-tonia?" — "Arva!" "Aafrikas?" — tuleb lõpuks hilinehne kahtlev vastus. Võtab aega, enne kui olemegeoograafiliselt enamvähem õige kohaleindud.

Gustav Iives

Kohalik elu

STOCKHOLM

"Tähevarjutus"
Kanada Eesti Teatri külalise-tendused toimuvad laupäeval, 22. aug. kl. 19 ja pühapäeval, 23. aug. kl. 17. Scala teatris Eesti Majas. Lava-stus Rein Andreit. Pääsmete eel-müük toimub Eesti Kultuuri Koon-dise büroos, Wallingatan 32, tel. 11 31 18.

Ameerikalik võrdõigustus

BALTIMORE (VES) — Esto 1976 linna, Baltimore'i, kohaloli-muugi kontrollisuse juhataja Joseph Hess tegi ühevärsuse arendamiseks sugupoite vahel korralduse lõbuskohtadele, kus mälitakse alkoholist jooke ja esi-nevad tantsijad, et meestantsijad naitides peale et tõi enam esine-da palja ilmalehaga, vaid peavad kandma rihmahoidjat nagu nende naispartneridki. Mr. Hess kom-menteeris, et kui juba on tööõig-us, siis ei saa mehed esineda "topless" samal ajal, kui see nende partneritele on keelatud. . .

"Tähevarjutuse" pääsmete ettetellimine

Torontost toodavale küllakostile, August Mälu "Tähevarjutuse" etendustele, mis aset leiavad Stockholmil Eesti Majas aasava Scala teatris laupäeval, 23. augustil kl. 17, on võimalik pääsmad ette tellida Eesti Kultuuri Koon-dise büroost tel. 11 31 18, Wallingatan 32, Eesti Maja.

USA-s suri Epp Sii.

Bronxis, New Yorgi osariigis suri 27. juulil John Kaak, sünd. 27. aprillil 1886 Viljandimaal.

Jamboreel tuletati piltplakatiga meelde neid maid, kus skautlus on ära keelatud. Eesti kuulub nende hulka. Pilt tsehhide selgitu-snurgast, sest ka nende maa lippu ei ole jamboree peaväljaku mastis.

Tühjad lipuvardad

Jamboree peaväljaku lippude-rings Lillehammeris oli rida tühe lipuvardaid. Otsesult oodates kes-tatud maade lippusid, mida ei lu-bata juba aastaid heistsa peali-pumastidesse ka maailmaskaut-luse suurkõikutulekutel — jambo-reelil iga nelja aasta tagant.

Rahvusvahelisel Skautide Kon-ventsil kui skautluse kõrgelma organi kokkutulekul ei ole enam pagulasskautidel õigus kaasa rääkimiseks. Küll anti sama organi poolt pärast 2. maailmasõja lõppu pagulasskautidele luba te-gutseda vastavate asukohamaade aksutorganisatsioonide raames, kandes vastava maa skautide vorme koos väga piiratud rahvus-liku tunnustega. Rahvusvahelise Skautide Büroose kui täidesaatva organi koosseisu ei kuulu samuti skaudid, kellelel puudub oma ise-selise territoorium.

Rahvusvahelise Skautide Büroo vastuseisust väljajalangenud riigid on küll moodustanud Pagulasskautide Keskbüroo (C.S.A.E.), milline peale pagulasskautide töö koordi-neerimise kõrval peab olema ka välisvõitluse organ. Ameerika mandril on see koostöö organ üht-eist organiseerinud kokkutulekute ja laagrite näol, Euroopa horison-dil on vähe aktiivsusit eelt võetud. Nii on ka jäänud siniste pagulas-skautide vabaduspüüdnud jäänud iga rahvuse sisemiseks problee-miks.

Eesti skaudid pole kunagi proo-vinud minna maailma avalikkuse ette dramaatiliste vahenditega. Peamiseks püüdeks on olnud — viia vaba Eesti sinimustvalge selle noortekvoorumil ette, kelledest ka-savad home maailma eest va-tustatavad kodanikud. Sealjuures on mõõdukuse pilirides tutvustatud Eestit läbi aegade.

Tänane maailm ei reageeri aga ainult enamusel tundmatu lipu näitamisega. Tähepanu tõmba-miseks on vaja efektiivsemad vahendid.

Politiilise vägivalla valgusta-mine sellisel kujul nagu seda tegi grupp jamboreel viljivald tsehh-hoiovalkika põgenikskautide on üks võimalustest. Nad olid oma all-laagri värvaja juurde monteerinud fotodesse väljapaneku, kus näidati dokumentaarilise tsehhide rah-vuslikust ülestiitusest 7 aastat ta-gasi. Samas jagati ka ülistlastest vabadusvõitleja Jan Palachi pilt, kes vägivalla vastu demonstreerimiseks ennast 1969 a. elavalt surmuspõletas.

Võib aga kobe oletada, et taolise esinemise järele tuleb sekd75l oma asukohamaa skautorganisat-siooniga, kes on ju vastutavad pa-gulasskautide tegevuse eest Ra-hvusvahelise Skautide Büroo ees. 26 aastat tagasi saadeti Norras tolmuvast Rover Motoitil (Vanema-skautide maailmalagrist) ära üks

Rootsist külla sõitnud eesti va-nemskautide/vanemgaidide grupp sellepärast, et nende teadetetaht-uit oli üks rootsis kõrgem skaudi-juht leidnud Eesti Rahvusfondi poolt väljaantud kirjamärgi puna-se ämblikuga Baltikumi kohal.

Veel vähem sobiv on moodus, mida läti skaudid kunagi ühes rootsi suurlaagris kasutasid. Sala-ja tõmmati läti lipp masti ning kaks kirvestega skauti pandi valvama, kes julgeb tulla seda maha võtma. Targem on kahtlematult teritada meie kultuuritapperit välisvõitlu-sele edukalt kasutanud peamiselt rah-vatantsu ja laulu näol, kuid täna ei jatku ainult needest. Peame otsi-ma oma rahvuslikust varamust uusi ideid ja võtteid, kohandama neid tänapäeva noortele ja koguni moderniseerima vanu esivanema-te pärandeid.

Omal ajal laenasid eesti skaudid soomlastelt Väinamõise sinise valge ristiga murumütsid, mille üle aga hõimud mitte häädmeed ei tundnud, kui need mütsid hakati kasutama kui eesti omi. Pagulasse-tules Stockholmil "Kalevi" lip-pkond võitis kasutusele sinise ase-mele musta, et vältida hõõrumisi hõimudega. Vahepeal oli see müts koguni mingiks poolametiiluks eesti esindusüksiks. Lillehamme-ris väsimise aja kogeda, et sama-sugust mütsi kandis ka jaapani-lane!

Heino Jõe populariseeris oma raamatust "Rändküti" muuhulgas ka nn. viikingitaeagset sõjaskäki eesti skautide laagrisärgiks. See oli praktiline, odav ja tähepanu äratav riietus, mida kasutati üsna mitmed aastad. Jälgides aga oma asukohamaa kiirel moevoolelud ja uuendus skautluses, oleme ka mõnikord väga nobedad lahuma traditsioonide juurest.

Sellepärast peaksime pidurdama mõnevõrra neid uuendusi, mis ta-havad ka eesti skaute teha ming-isugusteks standardnoorteks. Peame siiski ikka ja jälle katsuma kõikjal esile tooma oma pärtolu rin seoses sellega ühel pool sil-tiltama häid traditsioone ning juurde komplekteerima veel pa-ramad. Eriti veel siis — kui meil on võimalus minna rahvusvaheli-sele skautluse suurkõikutulekute-le.

—tt

Viljandis suri 9. juunil Jaan Ka-lam, sünd. 13. augustil 1883 Vil-jandimaal.

Ohios, USA-s suri 30. juulil Aline H. Mirka, n. n. Mathiesen, sünd. 13. märtsil 1891 Harjumaal.

Long Islandil USA-s suri 4. juulil dipl. ins. Alfred Voldemar Kütt, sünd. 25. märtsil 1909 Tallinnas.

• Vastukarva

Can Barretti vana mandikarri peahoone ülemisel korrusel on Schmidt ateljee. Eeskojast paistab kontrabass, maja peremees on ka muusikamees.

Eesti kunstnik Mallorca Erik Schmidt 50 aastane

PALMA DE MALLORCA (EPL) — Viiekümne aastat elustas Stockholmis oma kunstniku-koostööd noor Pariisi maalijate-koostööst tulnud eestlane Erik Schmidt, kuulsuse nimibusega ümbritsetud perekonnaga, sest maailmakultuuri astronoomiliste teleskoopide konstruktor Bernhard Schmidt on tema onu — naisaasariased on nad mõlemad.

Schmidt alustas sõna tõsiselt mõttes vastuvõtu-uujana, kuna ta julgelt maalida teistsil kui oli moes. Keset "ismide" lohkavat floorat julgelt ta äkki tulla maailmisi-ge mida oma maneeriks pidasid vanad meistrid — Rembrandt, Goya, Vermeer, Tizian jne. Ta oli uurinud nende tehnikat, katsetanud värvide ja väikudega — kõike eesmärgiga saavutada pindades sama elavust, mis oli omane ajastul, kus ei tuntud Beckeri valmisgeatud kunstnikuvärve.

Schmidt portreed olid arvustajate arvates liiga perfektsed, tema inimesed lõuenditel elasid. Seda ajajärgul, kus portreesarnasust loeti "ebakunstlikeks", ilma et selle pärast oleks loobutud armastatavast vanameistri alavald inimesi. See ainult ei passinud uue aja noortele kunstnikele. Ja nii juhtus, et Erik Schmidt pärast debüütnäituse animeeritud kriitikat varsti kadus Stockholm pinnas-silt.

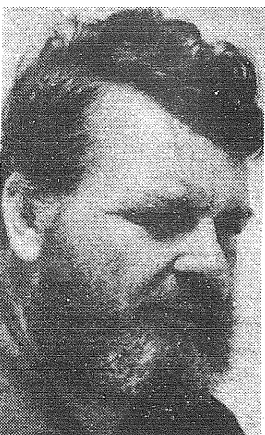
Kas ta loobus kunstist ja maali-misest? Võibolla küll lõhemaks ajaks, sest inimesel tuleb ka elu elada ja Erik Schmidt, kes elu oli startinud oma kaugesõidukapite-nist isa jälgedes merei raadiotele-grafistina, võttis vastu reisijuh-i koha Scandinavian Touring juu-res, et sel viisil liikuda aialas maailmas ja otsida distantsi isenda kunstilisele kutsumusele.

Ja nii sattus ta a. 1955 jälle Mal-lorcale, kus ta esimest korda käis Pariisist a. 1951 rootsi rahvatant-surühmaga. Mallorca võluskis no-ore kunstniku. Rootsi ajakirjandu-ses vilkasid pildid spordiaukel-dujast Erik Schmidtil. TV-repor-taazhides jutustas ta saarest ja selle turisistidest, keegi ei meenu-tanud aga kunstrik Schmidt.

Kul nüüd, aastaid hiljem, leiame Erik Schmidtil ikka veel Palmas, siis on põhjust lähemalt vaadata, mis on saanud just kunstnik Erik Schmidtil. Konstateerime, et ta on elus edasi jõudnud materiaalsel poolal, olles Palma reisibüroo Vil-jares Mallorca S.A. kaasomanik ja direktor — partner on hispaanlane ja büroo töötab eeskätt välismaa reisikorraldajate kohapealse agentuurina.

Erik Schmidt on saanud välist pondust, kasvatatud tiheda täis-habeme, mis aga ei suuda varjata endist rõmsast Erik Schmidtil kui "vastuvõulu-maalijat". Sest lõp-pude-lõpuka on ta siiski taas oma paleti juurde tagasi pöördunud ja töötades praegu ainult osaliselt büroos, pühendab ta suure osa oma ajast maalimisele.

Sõidame Erik Schmidiga, kes 15. augustil võib astuda küpseks keskkikku oma 50 eluaastaga, lin-

Kunstnik Erik Schmidt Palma de Mallorcalt sai 15. augustil 50 aastaseks.

naat välja vanasse talunike-asu-lasse praeguses Establimentsi, keerutatud kitsaste kõrgete müü-raadega palistatud konarlistel külasteelal ja lõpuks peatume vana kivise taluhoone ees, mis algupä-raselt kannab nime Can Barret. Siin asubki Erik Schmidtil praegu-ne kunstniku-maailm. Talu osts ta õieti vanematele, kui need Rootsi-st poja juurde elama asusid. Kui aga isa suri, siis hakkas talust vor-muma ateljee. Ehitis käib praegu-gi edasi ja Erik Schmidt leiab, et ta endal käsi peab detailide kujun-damisel kaasas olema — siin on palju tema enda käte-tööd.

Säilitatud on kivise talualamu arhitektuuriline omapära, kuid ruumid on saanud uued otstarbed ja funktsioonid ning kui maltseka-test alumistest ruumidest kitsast treppi mööda ülesse minna, siis sinna ongi peidetud Erik Schmidtil ateljee. Lähimüüritud katuseaknaist

hoovab pehmet valgust stafillile ja seinel rippuvatele maalidele, akna vahel on pälkesses "vaimimise" valikisand õlivärvile meistri enda reetseid kohaselt ja segatud klaa-spärlitega, mis perioodilisel loku-tamisel hoiavad ära hõõbumised.

Ja maalid. Siin ei saa palju eks-i-da autoris, sest Erik Schmidil on jäänud oma armastusele truuks.

— Olen kutsunud vahepeal ka moodne olla, ütlet ta ise mõttlikult oma maalitööli. Kuid olen kogu aeg tunnud, et see ei ole õige. Pean olema aus enda ja oma kunsti va-stu. Mis muldugi ei takista arengu-t, arengut oma linis. Pärast vahepidamist maailmises võitsin lõpuks jälle endal n.ö. kraest kinni ja sõitsin Ibiza saarele endaga aru pidama. Kui seal maalisin, siis märkasid, et olin saanud vajalikku distantsi kõigele vahepealsele. Ja nii siis tuln sila Can Barretti val-kusse ja hakkasin uuesti tööle.

Olen vahepeal pistanud pea oma urkast välja, ja näinud kauge-male, käis kaugeimal. Eriti meel-dis mulle reis Itaalia kunstikes-kustes, kus muuseumid pakuvad ammandamatuid aardeid. Muldugi võin seda ütelda ka Prantsusmaa kohta: Euroopa kunstimaad asu-vad ju siit Mallorcalt sõna tõsiselt mõttes vaid kiviseks kausel...

Ateljees äratab tähelepanu portreede rohkus, kuigi Erik Schmidt maalib ka kompositsioo-ne, valikuid ning maastikke. Ka-lurinaised ja -poissid oma miljöös, andalusia hobused rannal, muu-sikainstrumentid ja palju muud. Tuttavlik on vana Stockholm-pe-rioodi maaling Kandle-Jussit fol-kloristlikus miljöös jne. Sellegi-poolest Erik Schmidil esijoones portretid, kuuludes muuhulgas Londoni portre-'stide gruppil ja sellal alati tulevad enamik tema tellisest.

— Vanad hispaania perekonnad Mallorcail ja mandril kasutavad mind sageli, mind ei ole unustanud ka mitmed üldtuntu perekonnad Rootsis, kelle portreede vajadusi olen rahuldanud — mõnikord siln, mõnikord olen kutsunud maali-miskohatamiste teistes maades. Näit. Prantsusmaal, jutustab Erik Schmidt, kellel on mitmeid este-misil olnud nii Mallorcalt kui mujal Hispaanias.

Tundes huvi, kas Erik Schmidt tuleb tagasi Rootsi, vastab ta:

— Kavatsen jääda siia päriselt. Ja asuda päriselt elama siia Can Barretti, kui see on mugavamaks muudetud. Linn on ju külge all, aga milline vahel miljöös! Mul ei ole igatsust linnaortorise, kui viibin siin oma mandlipuude ja jaani-

ROOTSLASTEL ON MALLOR-CA SOOMILASTEL TALLINN... Ni vähemalt näib ühest soome ajakirjanduses ilmunud artiklist Tallinna matka kohta, mis on va-rustatud pildiga 16. sajandi Tal-linnast ja eestikeelsete vahepeal-kirjadega ("Küll sööks suu ja saa-daks vatsa, kuid ei jalgad kanda jaksa" jne). Rajja Forström kir-jeldab selles Tallinnat, nagu siin-setes reisibroschüürides kirjelda-takse üksikõik millist reisisiht — mis miski maksab, kust saab hästi süda, mida on huvitavat näha jne. Kohalikul elanikul on küllalisi va-stu võtnud pidevalt naeratades, mis pami pikapeale autori endagi naeratama... Raamatukaupluse odavad hinnad sundisid silmi lalali ajama. Teeklaaside tagaajamine õnnestus. Palju jäi nägemata, jääb teiseks korra.

Mida muud üks täisvereline tu-rist võiks soovida!

TÖÖÕNNETUSI esineb täna-päeva kiire töötempo juures ikka rohkem. Tööõnnetused on tabanud ka Balti Instituuti nagu selgub esimehe seletustest, kuigi teadus-liku asutuse töötempo on üldise arusaamise järgi aeglasem kui jooksva lindi puhul. Kaks korda on instituuti sekretär saanud välja "vale kirju" instituuti kulu ja kir-jadega. Juhatus loodab, et need tööõnnetused enam ei kordu. Kir-jade saajad teevad sama.

IDA-LÄÄNE POLIITILINE KAUBALEPING Helsingis hakkab vilja kandma. Loeme ajakirjan-dusest, et Poola on müüdnud Lääne-Saksamaale saksa soost poola ko-danikke — 125 000 inimest, 25 mil-jardi D-marga eest. See teeb 20 tuhat isikut.

Kuipalju maksab inimene N. Liidus? N. Liidu kodaniku ajutine laenamine — kui kodanik läheb välismaale oma perekonnaliik-meid vaatama — maksab 400 rubla viisumi näol. Sateilitrillid pole jõudnud oma kodanike hinda tõsta väikrikale tasemele, võrreldes N. Liiduga.

USA POLIITILINE POLITSEI (kirikukool CIA) on paljudele pin-nuks silmas Rootsi TV üritas seda asutust külastada aga, iselikk küll, ei lastud värvast sisse, mis äratas reporterit imestust. Selle asemel külastati ajalehte, mis viis korda aastas ilmus, katab paljast CIA kuritegusid ja CIA-d ennast, sest see asutus polevat va-jalik. Sainme näha, kuidas CIA vastane mitmesuguste kataloogide näol paljastas CIA-agentide iden-titeeti USA saatkondades. Noor-mees oli õige julge kaamera ees...

Kujutagem, et sama katsuks keegi teostada KGB suhtes, mille vastava tegevuse kohta polnud sõ-nagi programmi. Kuidas pääseks TV-kaamera taolisele "reeturile" ligi, kuidas saaks taolisi filmi N. Liidust välja viia ja kui mitu mi-nutit pärast saate ilmunist võiks noormehe jääda vabadusse?

Järjekindlalt kurdetakse, et USA-s on sõnavabadus piiratud!

RADIO LIBERTY oli samal päeval samuti TV-meestele sama-suguseks pinnuks silmas. Kui nüüd Helsingis on kõik vastuolud lah-enatud ja sõjakirved maha maetud, siis polevat ju niisugustel saadatel enam mõtet. Pealegi kahtlusta-takse, et Radio Liberty — kui kule mõte! — võiks teha kommunisti-vastast propagandat ja sellega kurjasti kasutada "ideede vaba-vuolu üle piiride". Ja mis veel hui-lem, Radio Liberty personal pidi kaunapuude rahu. Siin on minu pärisõde, vähemalt nii kaua kui kodusaarele Naissaarele ei pääse tagasi. Eestlastest ongi siin kõige rohkem puudus, kuid ikka ja jälle leiab mõni mind Palmases, olgu siis tüli Rootsi, Kanadast või mujalt.

Kuna käesoleva kirjutamisel kunstnikul on just juubel, siis ala-vaale talle kauge tervituskäe õn-nituseks kaasaalaste poolt Rootsis.

JUHAN KOKLA

koosnema suurelt osalt poliitilis-est pagulastest, kelle "vaenulik-kus" N. Liidu vastu on teada. Per-sonali intervjuerit, reporterit pet-tumuseks ei tulnud "vaenuliku-d" vaatukohad vastustes esile. In-limesed olid ainult õnnelikud, et nell on võimalik olla kontaktis kodu-maa rahvaga ja saata nalle asja-likku informatsiooni...

N. Liidu saatjad läkitavad tea-tavasti peagu kõigis maailma kee-les eestlase oma propagandat ja näitavad üles vaenulikkust "kapi-talismil" vastu. Aga see on muidugi lubatud ja koguni soovitat... Sel-lest ei tasu rääkida.

ROOTSI PÕNEVAIM PÄEVA-PROBLEEM: kas rootsi tennis-mängijad võivad Davis Cupi sarjas mängida Tšhilil tennisemängija-tega Bästadis? Kommunistid ja poliitil on matshi vastu, ülejäänud parteid ja tennisemängijad matshi poolt. Eks näe, kes võidab (matshi pidamises, mitte Davis Cupi sarja — selle otsustavad mängijad omavahel).

Matshivastaste põhjendus: Tšhilil on liiga värske diktatuur-maa! Millal muutub üks diktatuur "salongivõimeliseks"? Kümne, kaheksa, saja aasta pärast?

PÄEVAKÜSIMUS: Miks ei kut-suta Portugali praeguseid juhte "huntsaks"?

Timmukuru

Pääsesid läände

Kodumaa okupatsioonivõtmude loal külastas Rootsis oma Oiga Atolainen, vanemaad Lida Jarm, vendi Karl Tallsoo ja Ella ja Jo-hannes Sani, õde Agnes Rütelmann ja Ida Kõrter, sugulasi Eha Epp Kaarelson, August Mändla, Ivi Tassa, Hilma Tahultskaja, Elvi Mäkinen, Lillia Vesikioja, Merike Klein, Maie Nilson, Jüri ja Anissa Kabanen.

Kanadas viibis ema juures Niina Kask, isa juures Hell Viik, sugu-laste juures Erna Hanson, Ulo Strandberg, Lehte Kiltmaa, Arnold ja Irene Baumeister ning Arvo ja Anne Kruusimägi.

Ameerikas oli isa juures Aili Tiik, venna juures Maria Varin-skas ja Peeter Ebrok, sugulase juures Helder Pärasmaa.

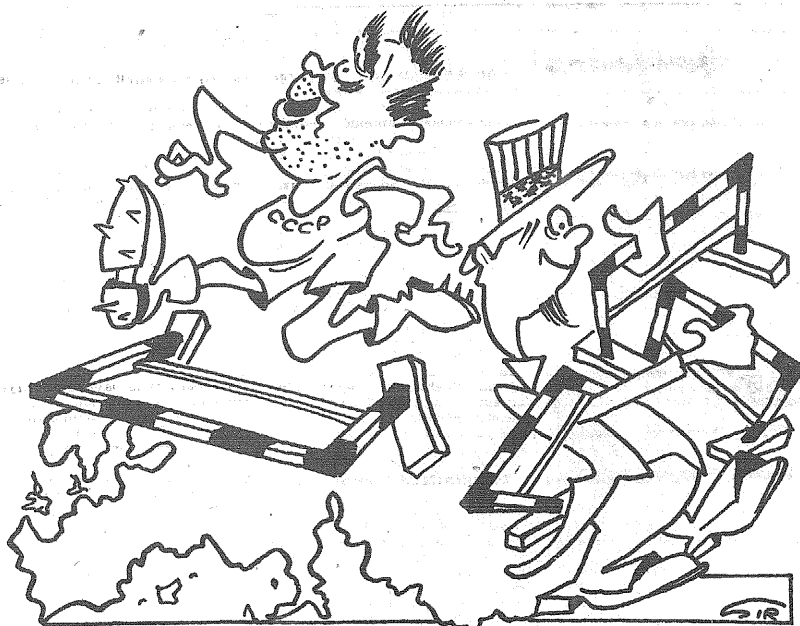
Prantsusmaal külastas sugulast Sale Seller ja Austraalias sugulast Heino Silgur. Lääne-Saksamaal oli tütre juures Jakob Kopp, õe juures Valke Engel, sugulaste juures Naima Lepiksoo ja Airi Rieberg.

Soomes külastasid sugulasi Je-katerina Savolainen, Ivan Pupu-lainen, Tiitu Keijamaa, Marion Ta-li, Stefanida Kaimet, Maimo ja Mart Kaimet, Mauno Inkinen, Hildegard Tähne, Helve Osolin, Aime Kärner, Valde Hüvenen ja Silvia Reino.

Peapiiskop Austraalias

SYDNEY (EPL) — Peapiiskop Konrad Veem saabus oma ring-reisil Austraaliasse, kus teda Syd-ney lennuväljal vastu võttis praost E. Kiviste koos koguduse ja seltsi esindajatega.

Samal õhtul andis praost Kiviste vastuvõtu peapiiskopi auks kogu-duse majas kirikutegelastele. Peapiiskop külastas Austraalia NSW osarigil luterliku kiriku pre-sidenti R.W. Peachi, kellega la-hendati kiriku tööse puutuvaid kü-simusi. Peapiiskop külastas ka eesti kalmistut ning Eesti arhiivi, kus vastuvõtjaks oli selle juhataja dr. Salasoo. Kohalikk EÜS koondis korraldas koosviibimise peapiis-kopi Sydneys viibimise puhul. Peapiiskop esitas Sydneyst edasi teletasete eestlaste keskustesse. Kõigepealt sooritas ta väljasõidu Thrimire eesti asundusse ja puh-kekodusse.

Euroopa piiritõkete õgvendamise konverentsil Helsingis tulid venelased ülekaalukalt võitjaks tõkkekootsuse, kuna kõik tõkked olid õigeaegselt kõrvaldatud.

Inglise Reini-armee "pankrott" Pole mehi, kütust, laskemoona

Inglased on Lääne-Saksamaal 54 000 sõjaväelast, kes kuuluvad nn. Reini-armeesse, mis omakorda on allutatud Natile. Reini-armee maksab inglise maksumaksjatele 3,2 miljardit krooni aastas, kuid sellest ei jätku. Kohapeal viibivad inglise parlamentikomisjonit ütleb oma raportis, et armee praeguses staadiumis omab ilga vähe personali ja varustust.

See omakorda tähendab seda, et näiteks soomusüksused ei saa teostada vajalikul määral harjutusi ja manöövreid. Esiteks ei jätku rahast kütusele ja teiseks on suur puudus reservosadest.

Puuduvad sobivad manöövri-

piirkonnad, puudus on isegi laskemoonast. Nii on tekkinud olukord, kus teised Nato riigid on inglisele mõeldud laskemoona – sel lihtsal põhjusel, et inglased endi laskemoon läheb Põhja-Iirimaa-le...

Mis aga kõige tähtsam: Ulsteri kriisi tagajärjel on inglased viinud oma üksuseid Reini-armeesse Iirimaa-le. Ja seetõttu pole Reini-armee juba mitu aastat olnud võimeline pidama manöövreid täies skaalas.

Nii on tekkinud olukord, kus terve generatsioon kõrgemaid ohvitseere praktikas ei tea kuidas juhtida brigade ja diviise.

Samal ajal on aga Varssavi-pakt täiendunud oma lõõgijõudu nii kvantitatiivselt kui kvalitatiivselt. Nato eksperdid märgivad, et olukord "on tõsine".

Parlamentikomisjon suhtub kriitiliselt ka Reini-armee paigutusse – see asub liiga kaugel läänes. Kui eventuaalselt peaks puhkema konflikt suuremas skaalas, asub rindejoon hoopis kaugemal ida suunas.

Sama asi kehtib inglaste lennuväebaaside suhtes. Vaid üks olemasolevast neljast baasist paikneb "õiges kohas". Teistest külgest aga pole just see baas võimeline vastu võtta suuri USA transpordilennukeid, mis on hädavajalikud baasi kaitsevahenditeks.

Kui peaks puhkema sõda, on ette nähtud Reini-armee tugevdamine, nii et selle suurus oleks üle saja tuhande mehe.

Käimas on teatud ümberorganiseerimine, mis tähendab seda, et pärast aastat 1979 koosneb armee neljast soomusdiviisist, ühest suurüksusdiviisist ja ühest jala-väedivisioonist.

Juba praegu on Reini-armee katuses taktikalisi tuumarakette, kuid need vahetatakse välja ameeriiklaste Lancer-raketi vastu.

Kuna Nato lõunatib on viimasel ajal tugevalt nõrgenenud, peetakse just inglaste Reini-armeed üheks tähtsamaks loiguks Lääne-Euroopa kaitsealastele. Ja Reini-armee probleemid on muretekitavad kogu Natile.

Ometi on inglased kinnitanud, et käimasolevad kärpimised riigikaitse alal ei puuduta Reini-armeed. Edaspidi vähendatakse neid suunusi, mis on määratud väljaspool Natot opereerivatele üksustele.

Kuid inglased pole Nato raames tegemist ainuüksi Reini-armeega. Näiteks peab inglise laevastik 70 protsendiliselt vastutama selle eest, et ühendusteed Euroopa ja Ameerika vahel on vabad.

Peale selle peab Inglismaa mõtlema iseenda kaitsele, pluss asjaolu, et inglased võtavad osa ka Nato tuumarelvade programmist. Nii näiteks on inglased neli Polari, saliveelaeva, mille tuumarelvakapatsiteet on kokku 54 aatomiraketti.

JÜRRI AUS

Torontos suri 23. juunil rohu-teadlane Elmar Rik, sünd. 18. märtsil 1910 Helmes.

Tallinnas suri 5. juunil Alide Nurmela, n-na Taalström, sünd. 5. jaanuaril 1890 Narvas.

Winnipegis, Kanadas suri 20. juunil Leonhard Meho, sünd. 13. mail 1907 Võrumaal.

Rodeopoorits Lõuna-Aafrikas suri 22. juunil misjonär Elvine Kimberg, sünd. 13. juunil 1906 Harjumaal.

Prantsuse poliitika teeb muret N. Liidule

NEW YORK – Ühendriikide poliitiline ajakiri U. S. News & World Report mainib, et Lääne-Euroopa juhtivad riigid on võtnud erineva hoiaku N. Liidu suhtes. Samal ajal kui Lääne-Saksamaa kirikuüksustest poliitika on pidevalt opositsioonis oleva kristlik-demokraatliku partei Willy Brandti omaaegset välispoliitikat ägedalt kritiseeritakse, taotleb Prantsusmaa eriliste suhte loomist N. Liiduga, mida häirivad aga mitme ministri erinevad seisukohad selle poliitika suhtes.

Lääne-Saksamaal on poliitiliselt ülesti aktiivseks muutunud ostopoliitika looja endine kantsler Willy Brandt, kes oli sunnitud spionaažiafääri pärast ametist lahkuma.

Brandt külastas hiljuti Moskvat, kus ta võeti vastu samasuguste austusavaldustega nagu neid omistatakse riigipeadele – nähtavasti tänuheks tema teenete eest N. Liidule.

Brandti järglane kantsler Schmidt ajab venelastega mõdukat poliitikat, katsudes vältida suuri vastuolusid, kuid seevastu on sotsialistidega koalitsioonis olev vabade demokraatide juht ja praegune välisminister Genscher Lääne-Berlini suhtes väga kategooriline ja kriipsutab alla Berliini sidemeid Lääne-Saksamaaga.

Kreml on eriti häiritud, et Prantsusmaa valitsus ei jätke president Giscard d'Estaingi poolt

deklareeritud Prantsuse-N. Liidu koostööpoliitikale.

Moskvas kardetakse, et president loob ühedamad sidemed NATO-ga ja Ühendriikidega, mis oleks tõhusaks toetuseks rebenema kippuvalle Euroopa kaitseorganisatsioonile.

Prantsuse valitsus jälgib umbusklikult Prantsusmaa kommunistliku partei samme, kartes, et prantsuse kommunistid annavad oma toetuse Portugali kommunistidele ning nõrgestavad seega Euroopa riikide positsioone Vahemere ruumis.

Natalie Nei suri Eestis

Pärast pikemat haigust on Tallinnas 29. juulil surnud Natalie Mei, kes oma eluajal lõi rohkelt lava- ja kostüümikujundusi Estonia teatril.

Natalie Mei sündis 10. jaanuaril 1900 Liibavis. Lõpetas Pällase kunstikooli Tartus a. 1924, misjärel oli joonistustõpetajaks Võrus ja Tallinnas. Tema elutööks jäi aga teatri lava- ja kostüümikujundus, kus ta oskas suure võimeid eirati välja paistis. Hiljem oli ta kõrgema kunstikooli õppejuht Tallinnas.

Kanada eesti teater 23/24. aug. Rootsis

Laupäeval, 23. ja pühapäeval 24. augustil esitendub Stockholmis Scala-teatri ruumides August Mägi "Tähevarjused" – tükki annab külastajatele Kanada Eesti Teater Toronto, kes sama tükki esitas Toronto's rahvusvahelisel teatriteatril ja pälvis kriitilise üldisele tunnustuse. Lavastaja on Rein Andre.

"Tähevarjused" on August Mägi loomingus ja meele publikule üldse, midagi uut. Väike tükk teater teatrist. Väga usklik valmulik pörkub kokku kunstusklilguga,

millest arenevad sügavad ja haaravad konfliktid.

Draama ainevalik on rahvusvaheline ja hästi sobiv vöörkeeltesse. Rootsi esitenduse puhul võime näidendi tegevuspälgana kergesti ära tunda Stockholmist.

Toronto etenduse järele lausub meile vana teatrisõber Johanna Pits "See oli minu pagulasaastate suurim teatrilamus."

Näidendi lavastab Rein Andre. Peaosades Valve Andre, Ernst Vähi ja Rein Andre. Lavastuses esineb rida noori Rein Andre "Teatrikoldest". See koostöö teater andis tänase kevadel Toronto's edukalt edenduse Bernard Kangro uue komöödiaga "Kurb shv."

Kirik mälestab R. Kleitsmani

Prof. dr. med. Reinhold Johannes Kleitsman mäeti 7. augustil Stockholmis Metsakalmistul Pihla Risti kabelis. Sel puhul võtsid allpool sõna kaduna kui end. konsultorümi assessor mälestamiseks peapõlvikop asetäitja tema ametriiki kateal, assessor Jakob Anver, kes kirjutab:

Reinhold Johannes Kleitsman on jõudnud oma elu lõpuajale. Isand kutsus ta 4. juulil oma riiki. Talle kingiti üle 82 rännaku-aasta maise elus. R. Kleitsman oli ustav ja tark oma tööpõllul nii vabas Eestis kui maapaos ja ustava eesti rahva pojana on tal tulnud täita mitmed liiki ülesandeid. Ta teenis oma maad ja rahvast kriisilases, armastades oma rahvast ja tema valmne kodu allikat – Eesti Ev. Luteri Kirikut, kus ta oli assessorriiki peapõlvikop J.O. Lauri kirikuvalituses. Tema ettepanekud ja nõusanded tulid kasuks meie rahvakiriku üle paremal korraldamisel. EELK jääb siralt tänulikuks rahurliiki jõudnud kohusetruule liikmele. Apostel Pauluse sõnade-ga tänu andes elavale Jumalale tunnustab tema elu ja töö: "Mina olen head võitlust võidelnud, ma olen oma elukorra lõpetanud, ma olen usku kinni pidanud" (2. Tim. 4,2). Ja troostiks leinakodule ja meie kirikule ütleksin Pauluse sõnad: "Eks Teie tea, et olete Jumala templi ja et Jumala valm elab teie sees (1 Kor. 3,16) ja "Jookske nõnda, et teie selle saate" (1 Kor. 9,24).

Tegelasi "Tähevarjusedest". Vasakult: Ernst Vähi – David, Rein Andre – Erik ja Valve Andre – Ylvi.

Rein ja Valve Andre, end. Estonia noored näitlejad, esinesid neljakümne aastat ka Stockholmis Eesti Pagulasteatris, mille tähelepanu äratanud lavastusest "Klaasmenazheri" (Tennessee Williamsi tükk) ülalolev pilt pärineb. Vasakul ees Valve Andre ja Boris Peensaar, taga Rein Andre ja Agnes Lepp (EPL-foto Perten/ arhiiv).

Kanada näitlejad mängivad Mälku Vestlus autoriga

23. ja 24. augustil esitab Stockholmis Scala-teatri ruumides Eesti Majas küllakosti teatrisambel Kanadas. Rein Andre teatristuudio, tuues Stockholmist August Mälgu uue näidendi "Tähevarjutus", mis sama grupi poolt esitati Toronto "Rahvuste teatris", tahab selle küllakostiga austada autorit eelseisva 75-nda sünnipäeva puhul (4. oktoobril). Kuna näidendi esietendus toimus 9. novembril 1974 Kanadas, siis on see Stockholmis teatripublikule tundmatu. Nii on põhjust pöörduda August Mälgu enda poole, et kuulda saada, mida "Tähevarjutus" näidendina äieti sisaldab ja kujutab.

— INimese eluteostust, ütlevad Mälg. — Meil on ju igalhel oma eluteostus. Mõtlemine, planeerimine ja vaevanägemine, et elada, olla midagi ja suuta oma seisundit säilitada või selles isegi edu saavutada.

See eluteostus ja enda elu eest hoolitsemine võib olla väga mitmesugune, olgu tööpaigas, õpitud kutse alal, spordis, ametis või ükskõik kus. Kuidas see kujuneb, oleneb oludest, kuid rõhkost ka inimese enda suhtluskusest ja iseloomust. Kusagil aga ei ole see nii nõuvalik ja pingeline kui artistidel, kes peavad publikult kokku korjama oma edu ja tunnustuse. Ja seda mitte mingi eksami või üheksa kordse saavutuse või esinemise jaoks, vaid ikka uute etendustega ja saavutustega end neid maksma panema, ja kui see on toimunud, samal kombel jätkama, et oma seisundit säilitada või — kui võimalik, tõusta veelgi kõrgemale ja saada rõhkem tunnustust ja kuulsust.

See on raske võitlus. Väsimatu enda ära-andmine oma teostuses. Ja võib mõelda, mida see tähendab, kui "tähe" seisundini jõudnud artist äkki hakkab märkama tumedaid varje oma kuulsuse taht. Kuid palju traagikat on sellel pinnal toimunud! Ei sei pruugi olla just Marilyn Monroe lugu, mis lõppes põgenemise vabastamis. Seda on juhtunud enam kui üks kord ja mitmel maal, ja mitte al-

mult suurte tähtedega, vaid ka väikeste, kes elavad (või surevad) oma rõhkem varju jäävate kannatustega ja ulatates oma seisundit kaotamise kartusega iseenesest.

See on see, mis toimub "Tähevarjutus". Siin on näitlejanna, kes oma andekusele ja tohutu püüdlikkusele toetudes on tõusnud statistik ja väiketeatrites kõrvalosade mängijast lavatäheks. Siis hakkab märkama ta et ei suuda enam saada parimateks aga tõusta lavatäheks kõrgemale. Nagu hirmutav tont kasvab teadvus, et siit peale algab tagasilangus. Esimese järgu "tähest" teisejärguliseks. Teistest kolmandajärguliseks. Ühesõnaga üks allakäiv ja oma olemasolu kaotav täht ja seda otse oma kaaslase ja silma all. Ei, tema, Ylvi Kender, (nii on lavatähe nimi) ei jaks seda taluda! Parem juba otsukohe kaduda. Muuta elukohta. Kaduda allakäimise ja kaotuse hääst. Oma psühholoogilise kitskuse koostab ta kaugeleulatava plaani, kuidas end päästa, andes elule hoopis teise oleku ja sisu. Kuid plaan ebaõnnestub — öieti mitmekordsest ja ta tunneb omas hingeangistuses, et on juba nagu kaotanud kogu oma elu ning on küps juba selleks viimaseks...

Kuid siis rabab teda otsene inimlik õnnetus...

— Ja mis see on? —
— Ei, sa ei taha ometigi, et ma

Refleksioone

TAVATSETAKSE RÄÄKIDA kahest suurriigist kui maailma uutest pooltustest: USA ja N. Lät. Viimasel ajal paistab aga selgelt, et üks pooltustest on rõhkem mures teise reaktsioonide pärast kui see teine samatavalisest olukordades. Tuletagem vaid meelde, et USA president ei võtnud vastu Solzheneitsõni (kes on Kremli põlu all), et USA president ei nimetanud Helsingis Balti riike (kes on Kremli ahelais), et USA president tegi küll avalduse Balti riikide ja ikestatute suhtes, kuid avalduse see osa "kadus" massimeediumideni jõudes (kuna see oluaks Kremlile punaseks rätiks). Senini ei ole kuulda olnud midagi, et Kremli omalt poolt oleks jätnud vastu võtmata mõne USA ja demokraatiate vaenlase või jätnud relvad saatmata Angolasse, Portugal ja mujale, kus see võiks ameeriklaste vihastada. Millist maailmale kipub jääma mujale, et Moskvas ei saamas maailma teled, ka serine poolus USA. Kui see ei ole nii, siis oleks Fordil ja Kissingeril aeg näidata, et vabal maailmal on selgroogu ja moraali.

LAHINGUSK ALLPOOL. VÕOD nimetat New Yorgi Vaba Eesti Sõna oma vähetuntud ajakirjanadusliku kolleegi "Eesti Postimehe" žurnalistikat, mis ikka ja rõhkem hakkab sarnanema Austriala ajakirja "Sinule Eesti" omale, kus märklauaks on olnud iseseisvuse juhid Päts, Laidoner, tolaeegsed kõrgemad sõjaväelased jne. Vahe on selles, et too ajakirjanuslik väljanne on seadnud oma eesmärgiks diskreditteerida pagulase juhtivat kaadrit, väliseindajaid jne. — juhul kui need ei asu n.n. valitsuse liinil. On siiski mõlemil pool esinenud juhtumeid,

kus pihta saavad ka eksilvalitsuse peaminister kui ka tema poolt juhtitud koolitegevus, mida on koguni nimetatud "marksistlikuks". Mildest võib ju välja lugeda aktiivset võimuvõitlust selle aumetlase peaministri ameti ümber. Kuna ründav pool on olnud nimimärk "Põlpea", siis on otse põnev kogeda ühest Vaba Eesti Sõna lugejakirjast, et signatuuri taga peitub ei keegi muu kui Olso-valitsuse haridusminister Edgar V. Saks ise. Ons ta aspirant peaministri toolile?

SAMA PÕLPEA ei ole "Eesti Postimehes" rahul ka meie diplomaatidega. Need olevat "kalendrisaba diplomaadid" ja esinevat "prügi silma ajavalt". Nähtavasti omamoodi "õnnituseks" Eesti Vabariigi esindajale Ernst Jaaksonile tema 70-nda sünnipäeva puhul insinueritakse, nagu esineks ta väljapoole teist, kui ta on USA diplomaatiliselt nimelkirjas. Põlpea versiooni järele seisvat selles nimelkirjas vaid "Acting Consul Ernst Jaakson", s.o. konsuli kohusetäht. Põlpea ilmselt ei ole vaadanud seda ametliku nimelkirja, kus seltsab tegelikult: "Estonia. Legation. Mr. Ernst Jaakson, Consul General on Charge of Legation" — Eesti. Saatkond. Mr. Ernst Jaakson, peakonsul saatkonna ülesannetes. Mis näitab siiski suurt vahet, sest tegemist on siiski Eesti riigi diplomaatilise esindajaga ja mitte konsuli kohusetähtjaga.

Ons haridusministri hariduses sin kurvastamanev lünk või püüab ta desinformatsiooniga kuldagivilis abistada nõukogude propagandat, millel põnnistuse on olnud samasunnalised. Sellele sekundeerivad sama väljaande epiteedid Ülemaailmsele Keskkõrgkole, mis olevat "poliitiline mafia" ja ajavat "musta poliitikat" ja üldse väliseindustele, mis meenutavat "mustlasparuni taloist operetti"...

Kas keegi tööpoolest saab uskuda, et sel viisil käib see "õige võitlus" Eesti iseseisvuse taastamiseks? Kus asub toimetuse ja tema kõlavatitliliste kaastõeliste arvates vaenlane? Ja kus öieti tehakse "operetti"?

SENAATOR KENNEDY, kuulsas perekonnaklaani kolmas võsu, kes võiks kandideerida Valgesse Majja, kui teatud peolit kogu tulles auto poleks sillalt vette sõõstunud ja noor ilus naissekretär poleks uppunud (millest informeeriti politseid) 24 tundi hiljem, püüab vasakradikaalidele meeldida m.h. sellega, et ta kinnitas, et Vietnamis "ei ole toimunud mingit veresauna" pärast Saigonit vallutamist.

Veidi elneva pildi praegusest Saigonist annab Stockholmis ajalehes Arbetearen Rolf Erik Roman, kes teab jutustada, et pärast "vabastamist" 30. aprillil Saigonis jäänd 30-st välisajakirjanikust on suur osa lahunud väljakannatanumate tegevusvõimaluste pärast. 4. juunil saadeti maalt välja 8 nendest, kes olid elanud kaua Lõuna-Vietnamis, kõnelesid vabalt selle maalt kooli- võimeeringuga, et nad "on olnud liiga kaua kohal vana rezhimi ajal" ja lisandusega, et "me valime ise uued inimesed teid asendama". Kas need viimased ongi senaator Kennedy allikaiks. Arbeteareni ekspert aga väidab, et "vaikuse raudeesirle on langemas Vietnamis kohale pikka mõda ja sama olukord valitseb ka rootsi ajakirjanduse kultuuri- ja juhtkujakirjeldel". Kohaliku ametivõim on vaid teatanud, et jaht käib "teatud arvu kurtilegike isikute peale, kel on veresüü rahva vastu". Senaator Kennedy oleks põhjust seda jahti vaatama minna.

KJ

Cranfordis, New Jersey osarligis suri 29. juunil Anna Taaveste, stünd. 22. veebruaril 1912 Valgas.

Lake Worthis, Floridas osarligis suri 22. juunil William Lack, stünd. 1. veebruaril 1884 Hiiumaal.

Argentinas suri 22. juunil Fromhold Pujato, stünd. 20. okt. 1907 Tartus.

USA-s suri Natalie Vikat, n-na Pähkel.

Stockholmi ürituste kalender

Eesti Kultuuri Koonitses registreeritud üritused:

Laup., 23. aug. ja pühap., 24. aug. Kanada Eesti Teatri küllalisenud August Mälgu näidendiga "Tähevarjutus". Lavastus — Rein Andre.

Esmasp., 25. aug. kl. 18.00, EKK korraldusel ettekande-õhtu, kus kõneleb RA peakomitee esimees Herbert Michelson: "Eesti noored rahvusliku isetegevuse teedel".

Reedel, 19. sept. kl. 18.30, Eesti ja Läti Arstide Seltsi sõprusõhtu Svenska Läkarsällskapet ruumides.

Laup., 4. okt. kl. 18.00, EKK kirjandusõhtu August Mälgu 75. a. juubeli tähistamiseks.

Pühap., 5. okt. kl. 18.00, Ernst Jõessaare kunstnäitus "Vahelduseks skulptuurile maal ja joonistuseks" Eesti Majas.

Pühap., 19. okt. kl. 13.00, Moenäitus Eesti Majas.

Esmasp., 20. okt. kl. 18.00, Arvile Pustromi kunstnäitus Eesti Majas.

Laup., 25. okt. kl. 18.00, Helene Lepperi Lauulustuudio kontsert Eesti Majas.

Pühap., 26. okt. kl. 16.00, "Triinu" aastapäeva koosviibimine Eesti Majas.

Laup., 1. nov. III Eesti Organisatsioonide Kongress Stockholmis vanas Riigipäevahoones.

Pühap., 2. nov. kl. 16.00 EKK korraldusel Raamatuaasta näituse avamine.

Laup., 8. nov. ja pühap., 9. nov. Pihla Studio teatrietendused.

Pühap., 9. nov. kl. 14.30, SET-i kella-vile-tee Operaterrasseni pidusaalis.

Laup., 15. nov. Läänaste ja hildlaste koosviibimine Eesti Majas.

Reedel, 23. nov. kl. 18.00, Eesti Arstide Selts Rootsis — peakoosolek Eesti Majas.

Laup., 23. nov. kl. 18.00, "Naaru paigel pajatades" — Asta Wilmann esineb ABF Sandersi saalis, millele järgneb koosviibimine Eesti Majas.

Pühap., 30. nov. Samaritide jõulümütõ Jakobil kiriku koguduse ruumides.

Laup., 6. det. Stockholmis Eesti Meeskoori kontsert Nacka aulais.

AASTAL 1976:

Laup., 31. jaan., pühap., 1. veebr. ja pühap., 15. veebr. Stockholmis Eesti Teatri etendus. H. Raudsepp, "Mikumärdi".

Leedulaste auhinnad

NEW YORK (VES) — Leedulaste Kultuurilise andis välja tänavuse kultuuriauhinnad luule, usulise kirjanduse ja ajakirjanduse alal. Igale alaleanti üks 1000 auhind.

Teatavasti alustasid leedulased läänese miljon-dollarilise fondi loomist, mille protsendid määratud kasutamiseks kultuurilisteks ülesanneteks. Nagu kuuleme, on nell esimene miljon juba pangas. Korjandus käib teise miljoni kogumiseks.

Allveelaev Norra fjordis

NARVIK (EPL) — Põhja-Norra Tysfjordi märgati jälle "tundmatu allveelaev" periskopi ja Norra merevägi alarmeeriti. Kalurid olid allveelaeva kontuure näinud otse veepinna all ja selle kursori oli fjordi ääres.

Paari aasta eest avastati "tundmatu allveelaev" Sognefjordi Kesk-Norra. Tookord riivistati fjordist väljapääs, et sunnida allveelaeva pinnale. Kui see aga jätkas lõputas laeva välja lipata, ilmselt, et väikese sekeldusi tundmatu allveelaeva välja saatjaga, kelleks peetakse N. Liitu ja tema satelliite.

Protestivalve

Alg. lk. 1
kindlaks määratud ja kui üks koosseis oli oma ülesande täitnud, asus teine asemele.

Inimjõudu oli tarvilikul määral, sest viimasel protestipäeval, näiteks, oli kohal 130 piketeerijat ja võrdlemisi väikse Valge Maja eesl see jätab loosungite ja lippudega juba massi mulje.

Valge Maja eesl laial kõnniteel on tavaliselt elav liiklus ja mööda kulgev tänav on liiklusaugust. Eriti ametlastest tšellist ja ka lõunavahetaja puhul on publikust rohkesti. Ameeriklaste tähelepanu äratasid kõigepealt protestivalves seisevate naiste kaunid rahvariietused. Tuli küsida ja nii sobis jutt paljudega.

PUNALIPP PÖLETATI

Erakorraline vahejuhtum, mille tegelast ei teatagi, oli N. Vene plagu põletamine otse

Valge Maja ees. Keskpäeval kui ei olnud silmapilri ühtegi politseiniku ega ka meeleavalduse vastutavaid korraldajaid signees kohale grupp noori, kuskilt hõlma alt tõmmati välja N. Vene lipp ja süüdati põlema. Mõõdaminejate ja ka piketeerijate põneva kaasaelamise saatel muutis leegid plagu tuhaks ja kaltsu- jaanusteks ja noored läksid jälle laiali.

Läti suvekooli noored esinesid ameeriklaste pealkuulajate rõõmuks lauludega. Piketeerijad käisid pildistamas ajakirjanikud ja televisioonijamead kaamera- mehed, stseene piketeerimise näidati televisioonisaa- detes. Tõsise poliitilise sisuga loosungiteketide kõrval näis ameeriklastele eriti meeldivat see, kus ironiseerivat öeldi, et väikeriigid on väljamüügil, küsida Henrylt!

Protestivalve organiseerimine Valge Maja ees oli osa Balti aktsioonist, mille kestel muuseas organiseeriti 2300 telegrammi saatmine Valgesse Majja ja samuti hulk telegramme Helsingi, USA suursaadikondade president Gerald A. Fordi nimel.

KA UNO EES NEW YORGIS

Protestivalve toimus ka New Yorgis UNO hoone ees, mis tekkis spontaanselt väljaspool organisatsioonide aktsioone.

Balti noorema generatsiooni keskel oli tekkinud seoses Helsingi muretekitava konverentsiga mõte, et sel puhul oleks tarvis aktsiooni UN-i juures. Algasid telefonikõned, läbirääkimised ja varsti oldi nii kaugel, et rohkem kui sada noort võis koguneda protestivalvele.

Küres korras oli valmistatud plakateid, millistel kirjutatud loosungite peamõte oli, et USA ei müüks mingil kujul Balti riiki N. Venele.

Protestivalve kestis läbi öö järgmise päeva kella 12-ni. Neljapäeva õhtul, pimeduse saabudes süüdati väljakuulõnrad, millede ümber koondati Eesti, Läti ja Leedu lipud. Nõnda istuti küünlatulede valgel hommikuvalgeni, mil järele alustati protestiliikumist. Protestivalvest võttis leedulaste ridades osa ka Simmas Kudrika.

Eestlastest olid kohal Jutta ja Rein Virkmaa, Theodor Lemba, Mari Linnamaa, Allan Pensa abikaasa, prof. Paul Saagpakk, Andres Kurrik, Anu Parming, Andres Jürjalo, Andres Valvur jt.

TORONTOS

Torontos korraldati raekoja ees suurmiting, kus kõnele- jateks olid minister A. Grossman, rahvasaadik J. Yaremko ja föderaalparla- mendil liige Otto Jelinek. Kõik kõnelejad leidsid, et Helsingis toimub vald vene imperia- lismi toetav poliitiline tsirkus, mille kanada avalik arvamine on mõistnud hukka. Poodiumi ees olid istutatud rahvaste li- pud, kusjuures Balti lippe kandis nende maade sõjave- teranid. Plakatilil nõuti va- badust Eestile, Lätile, Leedu- le, Poolale, Tšehhoslovaki- ale, Ukrainale, Poolale, Valge-Venemaale jne.

Massmitingu teadustajaks oli Eesti Kesknõukogu Kana- das väliskomisjoni esimees

Itaalia raportid

Alg. lk. 1

teaduslikul lahkamisel ja uuri- misel suur tähtsus. Kuigi kõik see, mis avaldub erimaade diplomaatilikes dokumentides, on Eestist pandutavas osas sama muusika variatsioonides, erinevad Itaalia do- kumendid suhtumises päeva- poliitikasse oma suhtumise ja käsitamise viisiga. Et Roomas viidudati kaasa Berliinile, ei tule üllatusena.

Tõlgitud dokumentide lugemisel hakkasid silma mõned paigad ja väljendused, millele ei tarvitse puududa ka laiemal lugejaakonnas huvi.

Nii kirjutab Itaalia saadik Tallinnas 20. augusti 1939 kuu- päevaga dateeritud aruandes välisminister Cianolet Tallin- nas valitsevate meeleolude kohta muu hulgas: "Selles riigis (Eestis), kus välispoliitikas alati domineerib Vene püsiva kartuse meeleolu, kinnita- takse, et Stalin ja bolshevism tulevad sõjast välja tüeliste võitjatena ja on olemas pessimistlikke eelaimdusi Baltimere selle ranniku väikeste riikide tuleviku suhtes." Nähtavasti tunti juba 1939. aastal Eestis Venemaad paremini kui mujal.

Viimasel ajal ajakirjanduses eainend debattides ja mõttevahetuses avaldatud väidetele (T. Farming jt.) an- nab lisavalgust Itaalia suur- saadik Atollco kiri Berliinist välisminister Cianolet: "Eidasin tarvilikuks kont- rollida seda teadet (Saksa - Eesti salajase

abistamispakti olemasolu. Toim.) ja küsisin sellepärast täna Eesti saadikult, kes on minu sõber, ja kellel igal juhul, arvestades tema meeleolu, oleks huvi, - kui see oleks olnud täsi, kinnitada seda minule. Hr. Tofer selle vastu etas minule seda kõige kindla- malt." Omamoodi täienduse- ks ja kommentaariks eelnevale on Itaalia Berliini suursaadikonna minister-nõu- nik Magistrati 2. veebruaril 1940 promemoriast väljavõte, mille ta esitas suursaadik At- tollcole oma jutujamisse kohta Hitleriga. Selle järgi tõelud Hitler muu seas: "Lõpuks on Saksamaa väga vähe täntun- de avaldusi saanud Balti riiki- deilt, Lätit, Eestit ja Leedult, kes tõelikult on saanud oma iseseisvuse ainuüksi tänu Sak- samaale. Kuid täntunnet ei ole selles maailmas!"

Kas pidime peale muu tänama ka selle "abi" eest, mida andis Landeswehr?"

3. juunil 1940 on Itaalia saadik Tallinnas oma raportis välisminister Cianolet kirjutu- nud muuseas: "Vastastikuse abistamispakti sõlmimise järel 23. sept. möödunud aastal on Nõukogude ajakirjandus avaldanud üldiselt sõbralikku ja heatahtlikku seisundit Eesti suhtes. On tekitanud sellelto- tte sügavat muljet artikkel, mida hiljuti avaldati "Pravdas" pealkirja all "Poliitilised meeleolud Eestis", milles kae- vatakse oletatavate vaenulike meeleolude suhtes sellel maal Saksamaa ja N. Liidu vastu.

Kõige sõnaselgemalt on N. Liidu mahhinatsioonise loe- lomustanud Itaalia saadik Hel- singis, Bonarelli. 5. augustil 1940 raporteeris ta välisminis- ter Cianolet:

"See, mis kõige enam on mõjutanud ettekujutusi, kuigi ajakirjandus on täielikult hoidunud igast kommentee- rimisest vähest avaldatud sõ- numitte suhtes, on see Balti ri- kide absorbeerimine Nõu- kogude poolt kavala iga- päevase lagunemist taotleva tegutsemise kaudu, mis tung- des nende maade eluistesse närvitsentrumitesse, on vähest nädalate jooksul mõrendanud olukorra, unu- tades neid vaeseid ohvreid aeg- lasel mürgitamisega kaudu ja he- tes neid Nõukogude mao lõu- gade vahele".

(ME)

35-aastane lesk daam soovib

tutvust

kaasmaalasega. Korter ja töökohat Stockholmis. Vast. "Suvi", EPL, Box 667, 101 29 Sthlm.

600:-

Teie vana televisiooni eest, olgu see nii vana kui tahes, kui ostate 26" värvus-TV: LUXOR • LÖWE • GRUNDIG või TELEFUNKEN

Just praegu müüakse ODAVALT ka stereo-seadmeid!

Hellistage täna tel. 45 13 00 või 45 13 50.

normmalms radio & elvaruhus ab

Ständammsplan 2, MIDSSOMMARKRANSEN

Meie kallid

Jaan Riisenberg

Sünd. 5/5 1914 Viljandis
Surn. 7/8 1975 Göteborgis

Sügavas leinas

ABIKAASA
LAPSED
LAPSELAPS
ÕDE ja VEND

Matusetalitus on toimunud.

Armas sõber

mereväeleitnant ja
kaugesõidukapten

Jaan Riisenberg

mälestab kurbuses

ADOLF HINDPERE

Insener

Jaak Rääts

Sünd. 7/11 1908
Surn. 5/8 1975

Mälestab leinas

KORP! SAKALA
KONVENT ja VILISTLAS-
KOGU

Matusetalitus toimub teisi-
päeval, 19. augustil s.a. kl. 14
Göteborgi Toomkirikus,
Kungsgatanil, kuhu lilli võib
saata enne kl. 13. Pärast ma-
tusetalitust kirikus järgneb
koosviibimine Eesti Majas,
Drottninggatan 27, millest
osavõtjaid palutakse teatada
tel. 031 20 77 25, dr. Köhler.

Armast

Liisa Jaadla't

mälestavad kurbuses

KÄRK ja SÖBRAD

Insener

Jaak Rääts

on meie keskelt ootamatult
lahkunud, mälestavad:

ALDA NEEMELAID

IDA ja JUHAN TALVARI

ARTHUR PUGAL abik.

OLAF MEYER

HEIKKI SÄRG

HUGO KÖHLER

Insener

Jaak Rääts

Mälestavad kurbuses

JUHAN HENNING
VLADIMIR JÜRJOIG
LEIDA KUKK
MIKKEL LOORENTS
MIKKEL MERE

VILLEM NURMEOTS abik.

A. OJARI abik.

ILVE ja MIKKEL OLAND

IDA ja VILLEM RANDMAA

ALFRED SOOMRE perek.

MIKKEL TOOMINGAS abik.

HENDRIK TOOMUS perek.

KONSTANTIN TUULA perek.

A. WICHMAN

